

Житомирський державний університет імені Івана Франка
Соціально-психологічний факультет
Кафедра соціальної та практичної психології

ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ ПСИХОЛОГІЇ ОСОБИСТІСНОГО ЗРОСТАННЯ

Збірник наукових праць викладачів та студентів

Випуск 1

Житомир
Вид-во ЖДУ ім. І.Франка
2015

*Рекомендовано до друку вченою радою
Житомирського державного університету імені Івана Франка
(протокол №5 від 11.12.2015р.)*

Рецензенти:

С.М. Симоненко – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри педагогічної та вікової психології Південноукраїнського національного педагогічного університету ім. К.Д.Ушинського

В.О. Климчук – кандидат психологічних наук, професор кафедри психології Українського Католицького Університету

Л.П.Бутузова – кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної, вікової та педагогічної психології Житомирського державного університету імені Івана Франка

П49 Прикладні аспекти психології особистісного зростання. Збірник наукових праць студентів та викладачів. Випуск 1. / За ред. Л.П. Журавльової, Н.Ф. Портницької, Ю.Ю. Дем'янчук. – Житомир, Вид-во ЖДУ імені Івана Франка. 2015. – 130 с.

У збірнику наукових праць «Прикладні аспекти психології особистісного зростання» представлені результати науково-дослідної діяльності викладачів кафедри та результати роботи студентських психологічних гуртків та проблемних груп.

Статті подано в авторській редакції.

ЧИННИКИ ТА МЕХАНІЗМИ ОСОБИСТІСНОГО ЗРОСТАННЯ

1.	Гавриловська К. Психологічна складова нормативно-правової регуляції поведінки особистості.....	6
2.	Дем'янчук Ю. Використання методів арт-терапії у роботі практичного психолога.....	9
3.	Котлова Л. Психологічний аналіз учбових конфліктів.....	11
4.	Котлова Л., Саух Т. Теоретичний аналіз факторів задоволеності шлюбом подружжя.....	15
5.	Кириченко В. Психологія споживчої поведінки.....	17
6.	Кулаковський Т. Формування підприємницьких компетенцій як завдання практичної психології.....	24
7.	Литвинчук А. Місце емпатії в структурі екологічної самосвідомості особистості.....	29
8.	Мазяр О. Психологічний експеримент І.О. Сікорського.....	33
9.	Можаровська Т. Особливості розвитку екологічної свідомості у підлітковому віці.....	35
10.	Фальковська Л. Архетип справедливості в українських казках.....	37
11.	Шмиглюк О., Зарицька Б. Теоретичний аналіз проблеми самосвідомості у психологічній науці.....	40

ОСОБИСТІСНЕ ЗРОСТАННЯ: ВІКОВІ ТЕНДЕНЦІЇ

12.	Гавриловська К., Скрицька К. Чинники формування інтернет - залежності в юнацькому віці.....	43
13.	Гавриловська К., Шаховець Ю. Особливості емоційної сфери дітей з синдром Дауна.....	45
14.	Котлова Л., Бродовська А. Аналіз результатів дослідження прояву шкільної тривожності молодших школярів з різним рівнем навчальної успішності.....	47
15.	Котлова Л., Дідківська В. Зв'язок рівня комунікативності та інтернет – залежності в юнацькому віці.....	49
16.	Кирильчук І. Дослідження ціннісної сфери школярів при переході з молодших до середніх класів.....	51
17.	Кириченко В., Яцинюк Д. Психологічні особливості споживчої поведінки молоді.....	57
18.	Портницька Н., Войцехівська Ю. Гендерні особливості	

	стратегіальних тенденцій розвитку творчих здібностей у молодшому підлітковому віці.....	60
19.	Портницька Н., Долінчук І. Порівняльний аналіз ефективності опитувальників та психосемантичних методів у вивченні образу майбутнього подружнього партнера у юнацькому віці.....	64
20.	Портницька Н., Хомутовська О. Особливості прояву самостійності підлітків залежно від стилю материнського виховання.....	67
21.	Портницька Н., Чупріна С. Образ ідеальної дитини у свідомості батьків підлітків.....	69
22.	Савиченко О., Манілов Ю. Вікові особливості сприймання політичної реклами.....	71

ОСОБИСТІСНЕ ЗРОСТАННЯ: СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ РАКУРС

23.	Весельська А. Вплив особистісних характеристик на розуміння музичних творів.....	75
24.	Гавриловська К., Зверева І. Особливості мотиваційної сфери військовослужбовців.....	78
25.	Гавриловська К., Опанчук Т. Психосемантичні характеристики образу кохання у масовій свідомості.....	80
26.	Гавриловська К., Роїк І. Порівняльний аналіз емоційних станів молодих матерів із різним соціальним статусом.....	83
27.	Котлова Л., Драган С. Аналіз гендерних особливостей ставлення до грошей у студентському середовищі.....	86
28.	Котлова Л., Гарбовська І. Порівняльний аналіз ставлення чоловіків та жінок до поняття «конфлікт».....	88
29.	Котлова Л., Ковальчук В. Динаміка професійної мотивації студентів-психологів першого і п'ятого курсів.....	92
30.	Котлова Л., Ковтун В. Дослідження рівня комунікативної компетентності студентів-психологів 1 та 3 курсу	94
31.	Котлова Л., Осінчук Л. Дослідження стилів поведінки в конфліктній ситуації в студентів з різним соціометричним статусом у групі.....	98
32.	Кириченко В., Божук І. Ефективність використання елементів еротики у рекламі.....	100
33.	Мазяр О., Міліневська Е. Суперечності між декларованими цінностями та реальною поведінкою студентів гуманітарних спеціальностей.....	102

34.	Савиченко О., Дубова С. Розвиток мотивації досягнення студентів в умовах неформальної освіти.....	106
35.	Тичина І., Листопадська М. Професійний вибір в уявленнях сучасних старшокласників.....	108

ОСОБИСТІСНЕ ЗРОСТАННЯ: ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ДІАГНОСТИКИ ТА СУПРОВОДУ

36.	Гречуха І. Ціннісна підтримка літературно обдарованих старшокласників: на прикладі роботи українських та польських літературних осередків.....	112
37.	Дем'янчук Ю., Шмиглюк О. Структура психологічного портрету дитини у роботі з проєктивними техніками.....	116
38.	Загурська І. Кризові моменти в розвитку самооцінки першокласників.....	118
39.	Кирильчук І., Черняєва В. Психометрична характеристика тесту визначення рівня навчально-пізнавальної активності студентів ВНЗ.....	122
40.	Тичина І., Байдюк А., Жигун Ю., Кухарчук В., Лобода О. Рефлексія досвіду тренінгової роботи з дітьми, що потребують корекції розумового розвитку.....	125

Список використаних джерел

1. Абрамова Е.А. Исследование возможности адаптации матерей-подростков в современных условиях. Режим доступа: www.socpol.ru/grantprog/doc/abram00_a.doc
2. Гребенников И.В. Основы семейной жизни / И.В. Гребенников. – М.: Просвещение, 1991. – 256 с.
3. Изард К. Эмоции человека. – М.: МГУ, 1980.
4. Исупова О. Г. Социальный смысл материнства в современной России («Ваш ребенок нужен только Вам») / О.Г. Исупова // «Социологические исследования». – 2000. – № 11. – С. 98 – 107.
5. Кравець В.П. Психологія сімейного життя. В 2 т / В.П. Кавець – Тернопіль, 1995. – Т.2 – 396 с.
6. Скутнева С.В. Раннее материнство / С.В. Скутнева // Социология семьи. Гендерные исследования. – 2009. – № 7. – С. 114 – 118.
7. Филиппова Г.Г. Материнство: сравнительно-психологический подход // Психологический журнал, 1999. – Т.20. – № 5. – С.81-88.
8. Філіппова Г.Г. Материнство і основні аспекти його дослідження в психології // Питання України.-2001 .- № 2.-с.22-37.
9. Філіппова Г.Г. Порівняльно-психологічний підхід // Психологічний журнал.- 1999 .- № 5.-с.81-88.

Людмила Котлова

кандидат психологічних наук, доцент

Світлана Драган

студентка V курсу

АНАЛІЗ ГЕНДЕРНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ СТАВЛЕННЯ ДО ГРОШЕЙ У СТУДЕНТСЬКОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Гроші – це невід’ємний елемент життя людини у сучасному суспільстві. Вони є не тільки повсякденним засобом обміну, але й сильним культурним символом, що містить у собі багато суперечливих колективних уявлень та установок.

Вивченням проблем гендерних особливостей ставлення до грошей займалися такі дослідники як Кисляк А., Шперлін А. та інші [3; 5].

Так, методологічні засади аналізу гендерних особливостей ставлення до грошей закладені у роботах Джанерьян С., (вчення про оціночні та ціннісно-сміслові складові ставлень) [1]; Семьонов М. (положення про особистісне ставлення до грошей) [4]; Бем С. (підхід до вивчення гендеру; теорія гендерних схем) [6].

Метою дослідження є теоретичний аналіз проблеми гендерних особливостей ставлення до грошей серед студентів..

Ставлення – це сформоване заздалегідь почуття,

випробовуване до об'єкта, персони або ідеї, що веде до певної поведінки. Зокрема, кожна людина по-різному ставиться до свого життя, оточення, дій й на основі своїх «вподобань» формує свою поведінку.

У структурі ставлень до грошей найчастіше виділяють такі **компоненти**: *когнітивний* (відображає знання і уявлення про гроші, оцінку ступеня доступності бажаного рівня щомісячного заробітку); *афективний* (емоційним ставленням до грошової системи суспільства); *конативний* (дії і наміри суб'єкта щодо грошей) [2].

В ході теоретичного аналізу було встановлено:

5. Вивчення гендерних особливостей ставлення до грошей у студентському середовищі можна у **двох напрямках**: *за допомогою статевої ідентичності та гендерної*.
6. Кожний із напрямків має свою *специфіку та процедуру дослідження*:

- так, досліджуючи статеві відмінності у ставленні до грошей ми *спочатку* вивчаємо ставлення до грошей у молоді. *Потім* для більшої наочності, а також для отримання більш значимих результатів дослідження, використовуємо психосемантичні методи й *проводим порівняльний аналіз відмінностей* у ставленні до грошей за статтю.

- тоді як досліджуючи відмінності пов'язані із гендерною ідентичністю ми *спочатку* досліджуємо гендерну ідентичність (обравши для цього відповідну методику), а *потім* ставлення до грошей. За допомогою коефіцієнтів кореляції (Спірмена, Пірсона тощо) *встановлюємо чи є достовірний зв'язок між досліджуваними явищами та робимо порівняльний аналіз відмінностей* у ставленні до грошей.

Вивчення гендерних особливостей ставлення до грошей в студентському середовищі є цікавим психологічним дослідженням, оскільки аналіз основних відмінностей у ставленні до грошей у осіб протилежної статі, дасть змогу не тільки вивчити їх економічну поведінку, а й економічну свідомість. Проаналізувавши гендерне ставлення молоді до грошей можна визначити як вона ставиться до своєї країни, економіки й до свого економічного становища в суспільстві. Оскільки на основі свого ставлення до грошей людина будує своє майбутнє життя, яке впливає на становище держави в цілому.

Список використаних джерел

1. Джанерьян С.Т., Махрина Е.А. Содержание и характеристики ценностно-смысловых отношений к деньгам у студентов и работающих в социально-экономических профессиях. //Психол. вестник. – Ростов-н /Д.: Изд-во «РГУ», 2005. – №3. – С. 20-27.

2. Зубіашвілі І. К. Ставлення до грошей як фактор економічної соціалізації старшокласників: автореф. канд. психол. наук: спец. 19.00.05 «Соціальна робота» / І. К. Зубіашвілі. – К.: Ін-т психології ім. Г. С. Костюка АПН Укр., 2009. – 16 с.
3. Кисляк А.В. Гендерный анализ отношения личности к деньгам /А.В. Кисляк// Электронный научно-образовательный журнал ВГПУ «Грани познания». – 2009. – №3(4). – С. 29-30.
4. Семенов М.Ю. Методика оценки монетарных отношений у школьников / М.Ю. Семенов // Омский научный вестник.—2010. — № 5(91). — С. 137 – 139.
5. Шперлинь А.В. Влияние уровня дохода на отношение к деньгам: гендерный аспект / А.В. Шперлинь// Вестник Южно-Уральского государственного университета. Серия: Психология. – 2013. –№ 4. – Т. 6.– С. 67-72.
6. Bem S. L. (1981). Gender schema theory: A cognitive account of sex typing // Psychological Review, 1981. - № 88. – P. 354–364.

Людмила Котлова

кандидат психологічних наук, доцент

Інна Гарбовська

студентка IV курсу

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ СТАВЛЕННЯ ЧОЛОВІКІВ ТА ЖІНОК ДО ПОНЯТТЯ «КОНФЛІКТ»

Конфлікт – це процес різкого зіткнення, загострення протилежно направлених цілей, інтересів, позицій, думок або поглядів опонентів чи суб'єктів взаємодії; сприйнята несумісність дій або цілей; серйозне непорозуміння, суперечка [2].

Н.В.Грішина визначає конфлікт, як стан дисгармонії у відносинах між людьми, ідеями або інтересами; зіткнення протилежностей [1].

Кожна людина по-своєму сприймає та переосмислює конфліктні ситуації. Певні відмінності та особливості у цьому плані існують і у чоловіків та жінок.

Проблему конфлікту, конфліктної ситуації піднімали у своїх працях Н.Грішина, Р.Дарендорф, О.А.Донченко, Л.Козер, Р.Колінз, Р.Фішер, К.Хорні. А проблеми гендерних відмінностей П.Астаф'єв, О.Вейнінгер, Г.Гейманс, Г.Елліс, Л.Фратті, Ф.Фур'є, Д.Холл, К.Хорні, А.Шопенгауер та інші.

Метою даного дослідження було вивчити психологічні особливості ставлення чоловіків і жінок до поняття «конфлікт».

У якості дослідницького інструментарію використовувався метод асоціативного експерименту та методика А.Я.Анцупова на вивчення конфліктності особистості.

Збірник наукових праць викладачів та студентів

ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ ПСИХОЛОГІЇ ОСОБИСТІСНОГО ЗРОСТАННЯ

Випуск 1

Укладачі Журавльова Л.П., Портницька Н.Ф., Дем'янчук Ю.Ю.

Художнє оформлення обкладинки Кириченко В.В.